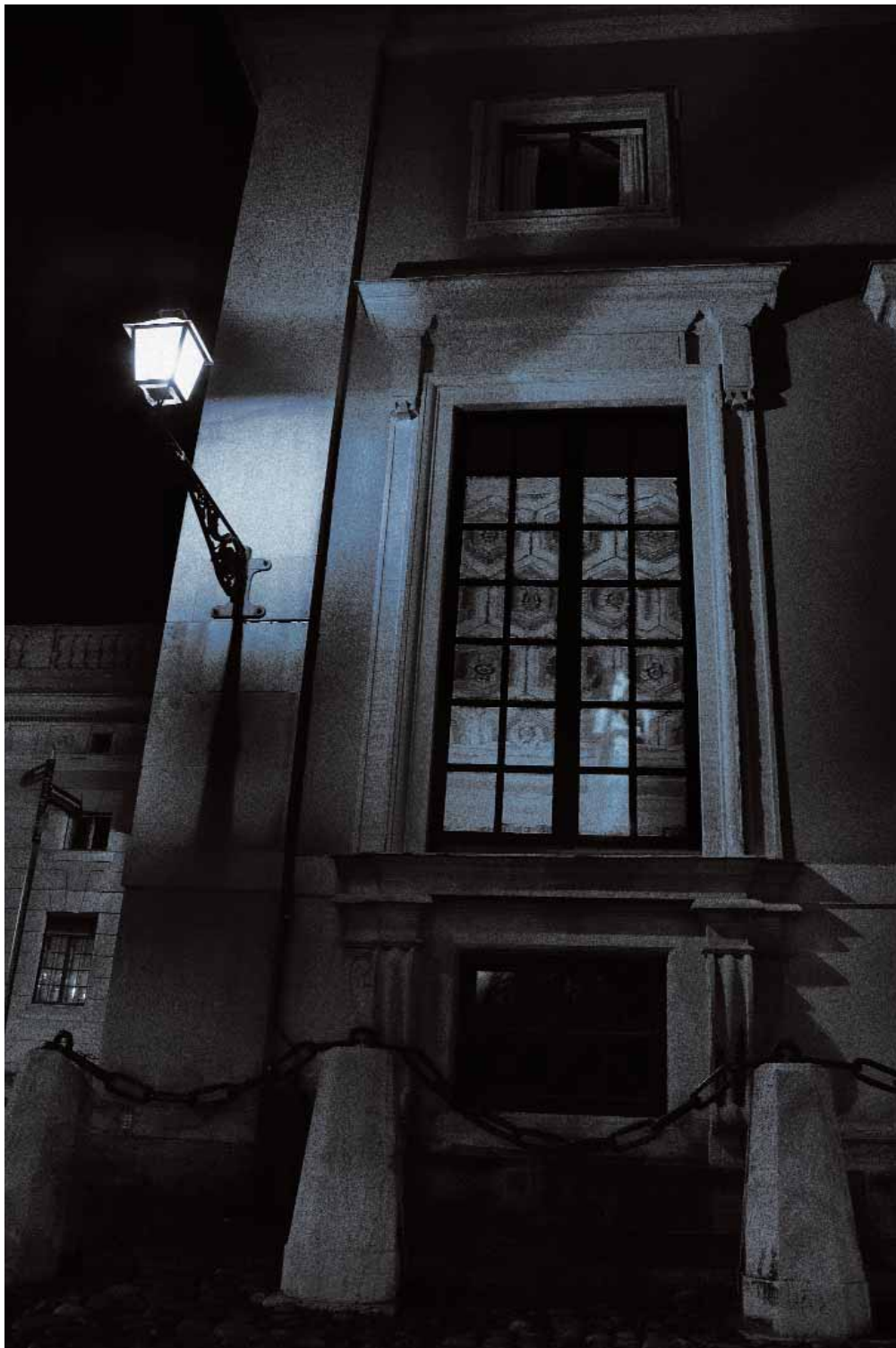

Vem smyger runt i natten på Kungliga slottet?

PETER LINDKVIST, *Frilansskribent*

Ett flackande ljussken irrar runt i natten på Stockholms slott.

Finns det spöken på våra slott? Och i så fall, varför finns de just där? Ingen vet.

Dock verkar stenhus mer välsignade med andeväsen än motsvarande äldre träbyggnader. Man tycker sig dessutom se en överrepresentation i fuktiga miljöer, vilket kan förklara den rika tillgången på spöken i det fuktiga och stenhustäta England. Men även här hemma finns det oknytt, tro ingenting annat.

INNAN VI GÅR IN PÅ detaljerna kring de ockulta innevånarna i Statens fastighetsverks byggnader bör vi ställa oss frågan: finns det spöken eller finns det inte spöken? Några forskare utesluter inte möjligheten att de faktiskt existerar, bland annat Etzel Cardena, professor i parapsykologi vid Lunds universitet. Han är inte bara övertygad om att parapsykologiska fenomen är en realitet, han anser sig även ha empiriska bevis till stöd för sin tes.

Vi andra, mer klentrogna undrar vad spöken är för slags väsen och varför de bestämt sig för att 'bo' på vissa platser? Framförallt tycks slott attrahera dem, vilket borde göra spöken till en prioriterad angelägenhet för SFV. (Detta förhållande är ännu inte avstämt med GD).

VITA FRUN PÅ KUNGLIGA SLOTTET I STOCKHOLM

Stockholms slott har sina egna väl dokumenterade spöken. I en byggnad som slottet (SFV:s förvaltare Lotta Günther

räknade nyligen till 1470 rum) finns gott om plats för det okända och ökända att gömma sig. Och självklart finns här en Vita frun.

I mars månad år 1871 såg prinsessan Eugénie den beryktade Vita frun på slottet. Jämnt tre dagar efteråt avled drottning Lovisa. År 1907 sågs Vita frun igen. Kort därefter lämnade Oscar II jordelivet.

År 1920, när kronprinsessan Margareta låg för döden, var det dags igen. Plötsligt halades flaggan på slottet på halv stång. En vakt skickades upp för att hissa flaggan igen, men kom raskt tillbaka, helt vit i ansiktet.

– Vita frun är däruppe, flämtade han. Några dagar senare var även kronprinsessan död.

Vem var då Vita frun? Det finns några teorier. Enligt en är hon den olyckliga Agnes av Orlamünde som sägs spöka därför att hon inte kan komma till ro efter sitt illdåd. Agnes mördade sina två barn för att kunna gifta sig med Albrecht den sköne.

Enligt en annan teori är hon Agnes av Merán, av ätten Hohenzollern. Inom denna släkt har man ofta hemsökts av en vit fru innan någon familjemedlem avlidit. Andra hävdar att Vita frun är en viss Perchta von Rosenberg, tysk adelsdam från 1400-talet. Porträttet av henne lär vara skrämmande likt de beskrivningar som finns av Vita frun.

GRÅ GUBBEN FRÅN SLOTTET TRE KRONOR

Med tanke på att genusperspektivet numera ska beaktas känns det fint att även kunna presentera en manlig ande på Stockholms slott. Namnet är Grå gubben och hans historia sträcker sig långt tillbaka i tiden. Säggen hävdar att han fanns här redan innan det nuvarande slottet byggdes.

Gubben bor nämligen i ruinerna av det gamla slottet Tre kronor, som brann 1697

och på vars ruiner det nuvarande slottet är byggt. Han anses vara en slags skyddsande som vakar över slottet. Några menar att det är självaste Birger jarl som går vakt.

Inte bara tjänstefolk har mött Grå gubben. På 1700-talet stötte självaste slottsarkitekten Nicodemus Tessin d.y. på honom under en vandring runt slottsbygget. På Tessins fråga hur gubben överlevt slottsbranden svarade han att han räddat sig in i det gamla slottets gångar.

– Jag är minnet som stiger upp ur det gamla, sa Grå gubben.

Han hade också en vision om slottets framtid: «Medan slottet blir allt tommare skall staden omkring det växa sig allt väldigare.»

Nu har Stockholms stad vuxit in i grannkommunerna och kungafamiljen flyttat ut till Drottningholm. Grå gubben förefaller vara en man att lita på.

ANDEVÄSEN MED LÅNGA TRADITIONER

Trots att vi lever i en upplyst tid attraheras vi av det ockulta och svärfångade omkring oss. Eller är det just därför att tillvaron är klarlagd in i minsta kvark som vi söker oss till det irrationella? Något som lämnar en liten del kvar åt fantasin.

Behovet av spänning tycks dessutom uråldrigt. Dagens spännande filmer och

romaner härstammar ofta i rakt nedstigande led från antikens dramer.

Vad är då ett spöke? Enligt ett modernt synsätt är spöket en slags känslomässig inspelning på en viss plats. Det finns spöken av olika slag. Vita fruar är vanligast, varje kommun med självaktning kan stoltsera med åtminstone en.

En annan typ är poltergeisten (av bulder-ande) som krossar saker, slår i dörrar och för oljud där den drar fram.

Utöver dessa finns en rik flora av andar, mylingar, vättar och andra energier. Många av dem finns representerade på SFV:s slott runt om i landet.

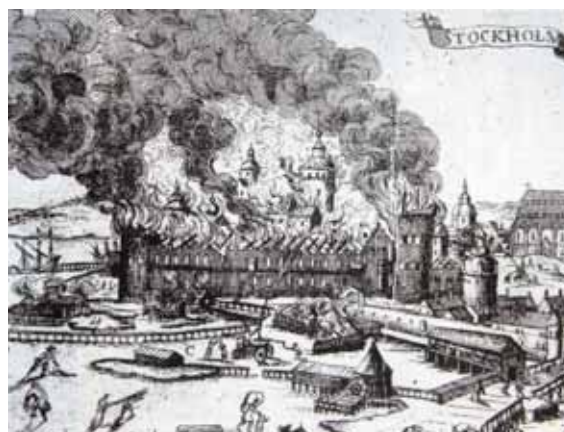
GOBELÄNGEN SOM SKRÄMDE TVÅ KONUNGAR PÅ FLYKT

Till de mer eggande historierna om Kungliga slottet i Stockholm hör de anställdas egna berättelser om vad som händer bakom murarna. Det påstås till exempel att man ofta hör märkliga ljud från gästväningen; det är suckar, mumlande röster och stön. Dörrar öppnas, men tittar man efter finns ingen där.

Det lär också förekomma en fritt svävande hand som då och då visar sig i biblioteket.

En speciell händelse inträffade år 1909 när en av gobelängerna fick liv, vilket lär hända ibland. Just den här gången inträff-

”Medan slottet blir allt tommare skall staden omkring det växa sig allt väldigare”

I ruinerna av det brunna Tre kronor bor Grå gubben – slottets skyddsande.

”Inte bara Kungliga slottet är begåvat med okända krafter”

fade det under ett möte mellan kung Gustav v och kung Christian x av Danmark. Gobelängen visade ett motiv från det blodiga slaget vid Lund och när bilden fick liv flydde kungarna, skrämde av åsynen av det lidande de bägge nationerna ställt till med genom historien.

Slottets maktavare har tydligen haft svårt att hantera de självständiga och gåckande andarna. Det är allmänt känt att Näcken stundtals sätter sig och spelar i Norrström. Vid ett sådant tillfälle fick Karl ix syn på honom och bestämde sig för att skjuta frestaren från ett av slottets fönster. Naturligtvis dök Näcken ner i vattnet och försvann utom synhåll. Därefter fortsatte han att gåcka kungen så fort han kom åt.

RIKSARKIVET HAR SIN EGEN VANDRARE

Inte bara Kungliga slottet är begåvat med okända krafter. En bit västerut, närmare bestämt i det gamla Riksarkivet, försiggår också märkliga ting.

Det ryktas om en arkivarie på Riksarkivet som arbetade över sent en kväll och påträffades galen av skräck efter att ha mött någonting fasansfullt.

Enligt en teori skulle det kunna vara andar från den gamla begravningsplatsen på Riddarholmen som varit uppe och luffat benen. När Birger Jarls Torg skapades 1807 lades det ovanpå gråmunkarnas gamla begravningsplats. Många menar att kyrkogården sträckte sig ända in under gamla Riksarkivet.

Så vilka är det som smyger omkring på våra slott och förvaltningsbyggnader under nätterna? Berättelser som de här ovan finns i olika varianter från hela landet. En förklaring kan vara människans uråldriga behov av att förstå och beskriva sin omvärld. I dag tar vi vetenskapen till hjälp när vi tolkar våra upplevelser. Men de som levde före upplysningens tid hade bara den personliga upplevelsen att luta sig mot. Tyckte man sig se en vit gestalt i slottsgemaket, då fanns det väl en vit gestalt i slottsgemaket. Detta synsätt förstärktes av att kyrkan på den tiden lyfte

Det blodiga slaget vid Lund blev levande på väggen.

fram den andliga världen och avvisade alla naturvetenskapliga beskrivningar, vilket nytänkare som Galilei och Darwin bittert fick erfaras.

Att det finns ett samband mellan den andliga dimensionen och storslagen arkitektur visar också författaren Dan Brown i sina uppmärksammade böcker *Änglar och demoner* och *Da Vinci-koden*. Marmor och gyllene bladguld utgör en fysisk bakgrund mot vilken de metafysiska dramerna spelas upp. Och vem vet – kanske är det här också förklaringen till vår Vita frun på slottet. Kontrasten mellan det andliga mjuka och det stramt storslagna är som skapt för en folklig såpa à la 1400-talet. **KV**

Är det munkar från gravarna under Birger Jarls Torg som är uppe och spökar i Riksarkivet?